

THE EFFECT OF 21st CENTURY SKILLS ON CAREER DECIDEDNESS AND LIFE SATISFACTION IN UNIVERSITY STUDENTS

Sümeyye SULA KADAKAL* Gamze SART**

*Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, sumeyyesula@hotmail.com,

**Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, gamze.sart@iuc.edu.tr, Orcid: 0000-0002-0653-2855

Received Date:20.09.2023

Accepted Date: 04.11.2023

Copyright © 2023 Sümeyye SULA KADAKAL, Gamze SART. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

In this study, the relationship between 21st century skills and career decidedness and life satisfaction in university students was examined. 858 Istanbul-Cerrahpaşa University students participated in the research. Relational screening model was used in the research. The results of the study showed that 21st century skills are positively related to career decidedness and life satisfaction, and 21st century skills significantly affect career decidedness and life satisfaction. In addition, it was concluded that there is a positive relationship between career decidedness and life satisfaction, and career decidedness significantly affects life satisfaction.

Keywords: 21st century skills, career decidedness, life satisfaction, regression analysis

JEL-Classification: C12, C14

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE 21. YÜZYIL BECERİLERİNİN KARIYER KARARLILIĞI ve YAŞAM DOYUMUNA ETKİSİ

ÖZET

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinde 21. Yüzyıl becerilerinin kariyer kararlılığı ve yaşam doyumuyla ilişkisi incelenmiştir. Araştırmaya 858 İstanbul-Cerrahpaşa Üniversitesi öğrencisi katılmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları 21. Yüzyıl becerilerinin kariyer kararlılığı ve yaşam doyumuyla pozitif ilişkili olduğunu ve 21. Yüzyıl becerilerinin kariyer kararlılığını ve yaşam doyumunu anlamlı düzeyde etkilediğini göstermiştir. Ayrıca kariyer kararlılığı ve yaşam doyumunu arasında pozitif ilişki olduğu ve kariyer kararlılığının yaşam doyumunu anlamlı düzeyde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: 21.yüzyıl becerileri, kariyer kararlılığı, yaşam doyumunu, regresyon analizi

JEL Sınıflandırması: C12, C14

1.GİRİŞ

Kariyer, bireyin meslek ve diğer yaşam görevlerinin birbirini etkilemesi ve izlemesi sonucu oluşan genel durum içerisinde, özellikle iş ve mesleğe ilişkin rollerinde ilerleme, duraklama ve gerilemeleri içeren, yaşam boyu devam eden bir süreçtir (Yeşilyaprak, 2012). Kariyer kararı, bireyin mevcut kariyer fırsatlarını belirlemesi ve bu seçenekleri değerlendirerek kendi beklentilerine en uygun olanına karar vermesidir (Arslan ve Bayraktar Uyar, 2020). Kariyer

kararlılığı ise bireyin iş yaşamında seçtiği pozisyon için duyduğu memnuniyet, motivasyon ve bağlılıktır (Çöp, 2020).

Bireylerin kariyer kararlılıkları yaşam doyumlarını etkilemektedir (Lounsbury vd., 1999). Bilişsel bir süreç olan yaşam doyumunu, kişinin yaşamında sahip oldukları ile beklentilerinin karşılaştırılmasının sonucu oluşan öznel yargıdır. Aynı koşullardaki bireyler yaşamıyla ilgili farklı beklentilere sahip olduğu için yaşam doyumları farklı düzeylerde olmaktadır (Diener vd., 1985).

Bireyin yaşam doyumunu birçok değişkenden etkilenir. Bunlardan bazıları; gelir düzeyi, evlilik, sağlık durumu, devlet politikası, meslek ve sosyal statü, imkânlar, sosyal hareketlilik, refah koşulları, çevre, aile ve sosyal ilişkilerdir (Appleton ve Song, 2008; Dağlı ve Baysal, 2016). Yaşam doyumunu etkileyen faktörlerden birisi de bireysel becerilerdir (Veenhoven, 1996). Bireylerin yaşadığımız çağa ayak uydurabilmeleri ve başarılı olabilmeleri için hem kariyerlerinde hem de genel olarak yaşamlarında ihtiyaç duydukları becerilere 21. Yüzyıl becerileri denmektedir (Greenhill, 2010). 21. yüzyıl becerileri arasında, öğrenmeyi öğrenme, eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme, iletişim ve işbirliği, liderlik ve sorumluluk, inisiyatif alma ve kendini yönetme, girişimcilik, esneklik, küresel farkındalık, BİT okuryazarlığı gibi beceriler bulunmaktadır (AACU, 2007; European Commission, 2007; P21, 2019; Soland vd., 2013; TYÇ, 2015).

21. yüzyılda teknolojinin hızlı gelişimi ve bilgi patlaması bilgiye dayalı eğitim sistemi uygulamalarını değiştirmektedir. Eski eğitim sistemleri günümüz dünyasında başarılı olmak için yeterli değildir. Çağımızda bireylerin yenilik ve üretkenliği artıracak bilgi ve yeteneğe sahip olması gerekmektedir. Pek çok genç için okullar bu becerilerin kazandırılabilceği tek yerdir. Bireylerin mezun olduklarında gelişebilmeleri ve başarılı olabilmeleri için eğitim sistemleri 21. Yüzyıl becerilerini kazandıracak nitelikte olmalıdır (OECD, 2009; NCREL, 2003). Günümüz eğitim programları öğrencilere 21. Yüzyıl becerilerini kazandırmakta yetersiz kalmaktadır (Eryılmaz ve Uluyol, 2015). Bireyleri geleceğe hazırlamak için eğitim programları bu becerileri kazandırabilecek nitelik ve kapsamda olmalıdır (Anagün vd., 2016).

Üniversite dönemi, öğrencilerin mesleklerini icra etmek için eğitim aldıkları iş yaşamına hazırlık aşamasıdır. Öğrencilerin bu dönemde kariyerleri ile ilgili kararlarını netleştirmiş olmaları önemlidir. Üniversite döneminde doğru kariyer kararı verebilen bireylerin yaşam doyumları yüksek olmaktadır. 21. yüzyılda yaşanan hızlı ekonomik ve toplumsal değişimler nedeniyle artan iş fırsatları kariyerle ilgili kararların verilmesini zorlaştırmaktadır. Üniversite öğrencilerinin kariyer kararlılıkları akademik ve kariyer gelecekleri için gittikçe daha önemli bir konu haline gelmektedir (Jiang vd., 2015; Sarı vd., 2017; Gordon, 1998; Restubog vd., 2010). Kariyer kararlılığı öğrenilebilir ve geliştirilebilir bir beceridir (Glaize ve Myrick, 1984). 21. Yüzyıl becerileri öğrencilerin kariyer planlama sürecini olumlu etkilemekte ve kariyer kaygısını azaltmaktadır (Akıncı, 2022; Altun, 2021). Bireylerin 21. Yüzyıl becerilerine sahip olması yaşam doyumlarını olumlu etkilemektedir (Leelakulthanit, 2018). Literatürdeki bu bilgiler ışığında 21. yüzyıl becerilerinin üniversite öğrencilerinin kariyer kararlılıklarını ve yaşam doyumlarını etkileyeceği düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde kariyer kararlılığı ile ilgili yeterli sayıda araştırma olmadığı görülmüştür (Arslan, 2022; Koyuncuoğlu, 2021; Gültekin ve Şeşen, 2021; Lim, 2021; Yaşar ve Sunay, 2020; Çöp, 2020; Smith, 2011; Restubog, 2010; Hirschi ve Valero, 2017) 21. yüzyıl becerileri ile kariyer ya da yaşam doyumunu ilişkisini inceleyen çok az sayıda araştırma yapılmıştır (Akıncı, 2022; Altun, 2021; Konate, 2022; Leelakulthanit, 2018). Üniversite öğrencilerinde 21. Yüzyıl becerilerinin kariyer kararlılığı ve yaşam doyumunu üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırmaya ise rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırmanın konusu “Üniversite

öğrencilerinde 21. Yüzyıl becerilerinin kariyer kararlılığı ve yaşam doyumu üzerindeki etkisi” olarak belirlenmiştir. Yapılması planlanan araştırmanın literatürdeki bu boşluğu doldurarak bilime katkı sağlaması beklenmektedir.

Bu araştırma, üniversite öğrencilerine 21. Yüzyıl becerilerini kazandırmanın kariyer kararlılıkları ve yaşam doyumlarını arttırmak açısından önemini ortaya koyacaktır. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin kariyer kararlılığını ve yaşam doyumunu yükseltmek için geliştirilecek politikalara ve çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Yüzyıl Becerileri

Bilgi toplumu olarak adlandırılan günümüz toplumunda, küreselleşme, bilginin çok hızlı yayılması ve herkes tarafından kolaylıkla erişilebilir olması, farklı kültürlerden insanların birlikte yaşaması ve çalışması, bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmeler, doğal afetler, çevre sorunları ve savaşlar bireylerin daha fazla sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik değişimle baş etmesini gerektirmektedir. Bireylerin yaşamlarının tüm alanlarında başarılı olabilmeleri, değişimlere uyum sağlayabilmeleri, karşılaştıkları problemleri çözebilmeleri, teknolojiyi etkili kullanabilmeleri, ihtiyacı olan doğru bilgiye ulaşabilmeleri, ulaştığı bilgiyi analiz ederek ve değerlendirerek günlük yaşamında kullanabilmeleri ve bir ürüne dönüştürebilmeleri için temel becerilere ek olarak üst düzey beceri ve yeterliliklere de sahip olmaları gerekmektedir. Bireylerin günümüz bilgi toplumunda etkin vatandaşlar ve çalışanlar olabilmeleri için ihtiyaç duydukları bu beceri ve yeterlilikler 21. Yüzyıl becerileri olarak adlandırılmaktadır. Bu becerilerin eğitim programlarına entegre edilerek öğrencilere kazandırılması gerekmektedir (Anagün vd., 2016).

Geçmiş yüzyıllarda bilgi sahibi olmak toplumda ve çalışma hayatında başarılı olmak yeterli iken 21. Yüzyılda tek başına bilgi sahibi olmak yeterli olmamaktadır. Bireylerin gereğinden fazla bilgiye kolaylıkla ulaşabildikleri bu yüzyılda bilgi verme odaklı eğitim sistemleri, öğrencileri geleceğe hazırlamada yetersiz kalmaktadır. 21. Yüzyılda bireylerin yaşamlarının tüm alanlarında başarılı olabilmeleri için; eleştirel ve yaratıcı düşünceleri, başkalarıyla işbirliği içinde çalışabilmeleri, problem çözme ve iletişim becerilerine sahip olmaları, gerekli bilgiye nasıl erişeceğini bilmeleri, bilgiye erişirken teknolojiyi etkili kullanmaları, yeni ve farklı düşüncülere açık, uyumlu ve esnek, sorumluluk sahibi, öz- yönetim ve inisiyatif sahibi, üretken ve liderlik becerilerine sahip, kültürel ve sosyal becerileri gelişmiş olmaları gerekmektedir. Bu nedenle eğitim sistemlerinin, geleceğin yetişkinleri olacak öğrencilere, hazır bilgiyi öğretmenin ötesine geçerek bilgiyi anlamlandırabilme, önemli ve önemsiz bilgiyi ayırt edebilme, bilgileri sentezleyip dünyaya ilişkin yeni bilgiler oluşturabilme, eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim ve işbirliği becerilerini kazandırması gerekmektedir (Uluyol ve Eryılmaz, 2015; Harari, 2018).

Çağımızda insanların iyi bir yaşam sürebilmeleri için 21. yüzyıl becerilerine ihtiyacı vardır (Düzgüner vd., 2021). Yaşamımızın büyük bir kısmını oluşturan iş hayatında bireylerin zorlukların üstesinden gelebilmeleri ve başarılı olabilmeleri için farklı kaynaklardan ihtiyacı olan bilgileri edinebilmeleri, bu bilgileri birleştirip bir sonuç ya da yeni bir bilgiye ulaşabilmeleri ve bu yeni bilgiyi paylaşabilmeleri gerekmektedir (Kamisah ve Neelavany, 2010). Üniversite dönemi iş yaşamına hazırlık aşamasıdır. Üniversite öğrencileri, başarılı bir kariyere ve iyi bir hayata sahip olmak için 21. Yüzyıl becerilerine sahip olmalıdır. 21. Yüzyıl becerileri bireylerin kariyerleri ile ilgili kaygılarını azaltmakta ve yaşam doyumlarını artırmaktadır (Akıncı, 2022).

2.2. Kariyer Kararlılığı

Kariyer, bireyin çalışma geçmişini, mesleğini ve çalışma pozisyonlarını, bir meslekte ve genel olarak yaşamında yukarı doğru ilerlemeyi ifade eden bir kavramdır (Greenhaus ve Callanan, 2006). Kariyer kararlılığı ise kişilerin okulunu bitirdikten sonra sürdürmeyi ve geliştirmeyi amaçladığı kariyer yolu ile ilgili emin olma veya kesinlik düzeyi anlamına gelir (Li vd., 2019). Diğer bir kariyer kararlılığı tanımı ise kişilerin bir kariyere karar verme derecesi olarak ifade edilmiştir (Greenhaus ve Callanan, 2006). Merdan (2021) göre, kariyer kararlılığı, bireyin aldığı eğitim ve yetenekleri doğrultusunda kariyeriyle ilgili düşüncelerini kesinleştirmesidir. Bireyin kariyer hedeflerini belirleme yeteneği olan kariyer kararlılığı, kariyer gelişiminin en önemli aşamalarından biridir (Glaize ve Myrick, 1984). Gordon (1998), kariyer kararlılığını çok kararlı, biraz kararlı, değişken kararlı, geçici kararsız, gelişimsel kararsız, ciddi anlamda kararsız ve kronik olarak kararsız olarak yedi kategoriye ayırmıştır.

Pek çok kişi, üniversite bölümü seçerken veya bir kariyer seçimi yaparken kararsızlık yaşamaktadır. Bu durum, kariyer gelişim sürecinin normal bir parçasıdır. Ancak, uzun süren ve özellikle mezuniyet aşamasında devam eden bir kariyer kararsızlığı dönemi hem meslek hayatına girişi geciktirmekte hem de kişinin psikolojik iyi oluşunu olumsuz etkilemektedir (Greenhaus ve Callanan, 2006). Kariyer kararlılığı yüksek olan kişiler, yüksek mesleki kimlik başarıları sergilemekte, seçtikleri meslek alanında çalışmaya daha uzun süreli devam etmekte ve kariyer fırsatlarını daha iyi değerlendirebilmekte; daha yüksek psikolojik iyi oluş, öznel iyi oluş, iş doyum ve yaşam doyum düzeylerine sahip olmakta ve belirli bir amaca sahip olduğu için depresyon seviyeleri daha düşük, akademik başarıları daha yüksek olmaktadır (Uthayakumar vd., 2010; Restubog vd., 2010; Hirschi, 2011; Işık, 2014; Koyuncuoğlu, 2021). Kariyer kararlılığı, öğrenilebilir ve geliştirilebilir bir beceridir. Kariyer kararlılığının geliştirilmesi, bireylerin kariyerle ilgili hedeflerine ulaşmak için adımlar atabilmesini ve daha başarılı bir şekilde karşılaştığı problemlerin ve engellerin üstesinden gelebilmesini sağlar (Arslan, 2022).

Üniversite öğrencileri, seçtikleri mesleği icra edebilmek için eğitim olarak iş hayatına hazırlanmaktadır. Üniversite yılları, öğrencilerin gelecekteki kariyerleri için önemli kararlar aldıkları kritik bir dönemdir. Üniversite döneminde alınan kariyer kararları öğrencilerin gelecekteki kariyerini, hem psikolojik hem de fiziksel açıdan iyi oluşunu ve genel yaşam kalitesini etkilemektedir (Büyükgöze Kavas, 2012).

Çağımızda ekonominin ve toplumun hızla değişmesi nedeniyle artan kariyer fırsatları ve kariyer kararının bireyin hayatı için büyük önem arz etmesi karar verme sürecinin daha zor ve karmaşık olmasına neden olmaktadır (Büyükgöze Kavas, 2012; Jiang vd., 2015). Kariyeriyle ilgili net bir karar verebilmek üniversite öğrencileri için en önemli problemlerden biri haline gelmiştir. Bu konu, üniversitelerin danışma merkezlerinde sıklıkla karşılaşılan başvuru nedenidir (Kelly ve Pulver, 2003).

Üniversite öğrencileri, kariyer kararlılıklarını artırmak için uzman desteğine ihtiyaç duymaktadır. Birçok öğrenci yeterli bilgiye sahip olmadığı için karar vermekte zorlanmakta, uzmanlara hem kendisini tanıma hem meslekler ve kariyer fırsatları ile ilgili bilgi edinme amacıyla danışmaktadır. Kaygılı bireyler ise psikolojik destek olarak kaygılarının neden olduğu kariyer kararsızlığını gidermek için uzman desteği almaktadır (Gordon, 1998).

Kariyer kararlılığı geliştirilebilir bir beceridir (Glaize ve Myrick, 1984). Üniversitelerde öğrencilerin kariyer kararlılıklarını artırmak için danışmalık ofisleri aktif olmalı, öğrencilerin kariyer fırsatları ile ilgili yeterli bilgiye sahip olması için kariyer günleri, seminer, kongre vb. faaliyetler düzenlenmeli ve öğrencilerin teorik bilgilerini deneyimleyebileceği verimli staj fırsatları sunulmalıdır (Yaşar ve Sunay, 2020; Fearon, 2016).

2.3. Yaşam Doyumu

Yaşam doyumu kavramı ilk kez Neugarten ve arkadaşları tarafından değerlendirilmiştir. Yaşam doyumu, bireyin ulaşmak istedikleri ve sahip oldukları arasındaki uyum olarak tanımlanmıştır (Neugarten vd., 1961). Yaşam doyumu, kişinin uygun olduğunu düşündüğü standartlarla sahip olduklarının karşılaştırılması sonucunda ortaya çıkan değerlendirmedir. Uygun olduğu düşünülen standartlar kişiye özgüdür. Kişinin yaşam koşulları, birey tarafından oluşturulan bu standartlara ne kadar uygunsa yaşam doyumu o kadar yüksek olur. Bu nedenle yaşam doyumu, bireyin yaşamının bilinçli bilişsel bir değerlendirmesidir ve bu değerlendirmenin ölçütleri kişiye bağlıdır (Diener, 1985; Pavot ve Diener, 1993).

Yaşam doyumu belirli alanlardaki memnuniyetin toplamı değil, yaşamın bir bütün olarak değerlendirmesidir (Diener vd., 1985). Belirli bir yaşam alanındaki yüksek doyum genel yaşam doyumunu etkiler ancak onu oluşturmaz. Yaşam bir bütündür. Yaşam doyumu, yaşamın genel bir değerlendirmesini ifade eder (Veenhoven, 1996).

Sosyal ilişkiler ve aile ilişkilerinin sağlıklı olması yaşam doyumunu olumlu etkilemektedir (Appleton ve Song, 2008). Aile işlevlerinin sağlıklı bir şekilde yerine getirilmesi, ailedeki bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması aile bireylerinin yaşam doyumlarını olumlu etkilemektedir (Huang vd., 2022; Kim, 2022). Aile içi şiddete maruz veya tanık olan bireyler olmayanlara göre daha düşük yaşam doyumuna sahiptir (Kabasakal ve Girli, 2012). Yaşam doyumunu etkileyen aile ile ilgili kavramlardan biri de anne baba tutumudur. Anne ve babasının tutumu demokratik, ilgili ve hoşgörülü olan bireyler baskıcı olanlara göre daha yüksek yaşam doyumuna sahiptir (Gürsoy, 2009). Yaşam doyumu için aile ilişkileri gibi arkadaşlık ilişkileri de önemlidir. Olumlu arkadaşlık ilişkilerine sahip bireylerin yaşam doyumları yüksek olmaktadır (Elkin, 2017). Aile, arkadaşlar ve önemli kişilerin sosyal desteği bireylerin yaşam doyumlarını artırmaktadır (Bi vd., 2021; Khatiwada vd., 2021; Lee ve How, 2023; McNaughton-Cassill vd., 2021; Vautero vd., 2021).

Umut, iyimserlik, öznel iyi oluş gibi olumlu duygular yaşam doyumunu artırmakta (Baz, 2019; Jovanović ve Joshanloo, 2022; Nedim Bal ve Gülcan, 2014; Tavakoly vd., 2021); işsizlik kaygısı, geleceğe karşı belirsizlik, ölüm kaygısı, durumluk ve sürekli kaygı, sınav kaygısı, stres, depresyon gibi olumsuz duygular yaşam doyumunu olumsuz etkilemektedir (Arslan, 2019; Çetinceli ve Tüzün, 2022; Karaköse, 2019; Karakulak, 2017; Meyer vd., 2021; Tahoön, 2021). Olumsuz durumlarla baş edebilmeyi sağlayan olumlu başa çıkma tarzı, psikolojik sağlık, öz anlayış, bilinçli farkındalık, bilişsel esneklik, genel öz yeterlik gibi kavramlar yaşam doyumunu olumlu etkilemektedir (Alibekiroğlu vd., 2018; Cheung ve Lau, 2021; Ding vd., 2022; Durak, 2021; Gündoğan, 2021; Parvizi ve Özabacı, 2022; Yelpeze ve Yakar, 2019). Farkındalığı yüksek olan bireyler olumlu deneyimlerin tadına varma ve minnettarlık yoluyla daha yüksek yaşam doyumuna sahip olmaktadır (Cheung ve Lau, 2021).

Boş zaman, yaşamın bir parçasıdır (Dikmen, 1995). Bireyin boş zamanını değerlendirme kalitesinden duyduğu memnuniyet yaşam doyumunu olumlu etkilemektedir (Himmetoğlu ve Ayhan, 2021). Problemlerli internet kullanımı, sosyal medyada fazla vakit geçirmek ve akıllı telefon bağımlılığı yaşam doyumunu olumsuz etkilemektedir (Ak, 2019; Çelenk, 2020; Çiçek, 2021; Karaköse, 2019; Taskin ve Ok, 2022). Problemlerli sosyal medya kullanımı bireyin yalnızlaşmasına neden olmakta ve artan yalnızlık yaşam doyumunu azaltmaktadır (Marttilla vd., 2021). Gelir durumunun yüksek olması yaşam doyumunu olumlu etkilemektedir (Elkin, 2017; Jarden vd., 2022; Liu ve Fu, 2022; Pedišić vd., 2015).

3. İstatistik Analiz

3.1. Amaç ve Hipotezler

Bu araştırmanın temel amacı üniversite öğrencilerinde 21. yüzyıl becerilerinin kariyer kararlılığı ve yaşam doyumuna etkisini incelemektir. Araştırmada, bu temel amaç doğrultusunda hipotezler aşağıdaki gibi kurulmuştur:

- 1.Üniversite öğrencilerinde 21. yy becerileri ile kariyer kararlılığı arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 2.Üniversite öğrencilerinde 21. yy becerileri ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 3.Üniversite öğrencilerinde kariyer kararlılığı ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3.2. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinde 21. yüzyıl becerilerinin kariyer kararlılığı ve yaşam doyumuna etkisini incelemek amacıyla planlanmıştır. Yapılan araştırmada tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modelleri, geçmişte olmuş veya halen devam eden bir durumu etkilemeye çalışmadan, olduğu şekliyle ve kendi koşulları içerisinde betimlemeyi amaçlamaktadır. İlişkisel tarama modeli, en az iki değişken arasında birlikte değişim olup olmadığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Değişkenler, birbirine veya üçüncü bir değişkene bağlı olarak ilişki gösterebilir (Karasar, 2012).

3.3. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın evreni, üniversite öğrencileridir. Araştırmanın çalışma evrenini, 2021-2022 eğitim- öğretim yılında İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa'nın farklı fakültelerinde öğrenim gören 18 yaş ve üstü öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma örnekleme, bu evren içerisinden basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Basit seçkisiz örnekleme, her bir örnekleme biriminin eşit seçilme olasılığına sahip olduğu örneklem oluşturma yöntemini ifade eder (Büyüköztürk vd., 2012). Araştırma örnekleme, 2021-2022 eğitim- öğretim yılında İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa'nın farklı fakültelerinde öğrenim gören 599 kadın, 259 erkek toplam 858 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrenciler, araştırmaya gönüllülük esasına göre katılmıştır.

3.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu, Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği, Kariyer Kararlılığı Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçme araçlarına ait detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanmış olan Kişisel Bilgi Formunda öğrencilerin cinsiyet, yaş, öğrenim gördüğü fakülte, öğrenim gördüğü sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, aile gelir düzeyi ve bölümü seçme nedeni demografik değişkenleri yer almaktadır.

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği: Çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeği Çevik ve Şentürk (2019) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek beşli likert tipindedir. Ölçek Kesinlikle katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Fikrim Yok (3), Katılıyorum (4) ve Tamamen Katılıyorum (5) şeklinde puanlanır. 16, 17, 18, 19, 20, 21 ve 35. maddeler ters puanlanmaktadır. Bilgi ve

teknoloji okuryazarlığı (15), eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri (6), girişimcilik ve inovasyon becerileri (10), sosyal sorumluluk ve liderlik becerileri (4), kariyer bilinci (6) olmak üzere toplam 5 alt boyut ve 41 maddeden oluşmaktadır.

Kariyer Kararlılığı Ölçeği: Kariyer kararlılığı ölçeği Lounsbury vd. (1999) tarafından geliştirilmiş, Akçakanat ve Uzunbacak (2019) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek beşli likert tipinde (1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum) olup, tek boyut ve 6 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 2, 5 ve 6. maddeleri ters puanlanmıştır. Ölçekten alınan puanların artması, bireyin kariyer kararlılığına sahip olduğunu göstermektedir.

Yaşam Doyumu Ölçeği: Diener vd., (1985) tarafından geliştirilen, Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Yaşam Doyumu Ölçeği, 5 maddeden oluşan tek faktörlü bir ölçektir. 5'li likert tipinde olup "Hiç katılmıyorum (1), Çok az katılıyorum (2), Orta düzeyde katılıyorum (3), Büyük oranda katılıyorum (4) ve Tamamen katılıyorum (5)" şeklinde derecelendirilmektedir.

3. Bulgular

Yapılacak analizlerin belirlemesinde normallik testi sonuçlarına göre karar verileceği için Tablo 1'de her bir alt boyut ve ana boyutlar için tanımsal bilgilerin yanına normallik test sonuçları da verilmiştir.

Tablo 1. Boyutlara Yönelik Tanımlayıcı İstatistik Bilgiler ve Normallik Test Sonuçları

Boyutlar	Ortalama	St.Sapma	Asimetri	Basıklık	Kolmogorov-Smirnov		Shapiro-Wilk	
					ist	p	ist	p
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri Alt Boyutu	4,032	0,517	-1,663	8,280	0,129	0,000	0,867	0,000
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri Alt Boyutu	3,946	0,833	-1,462	2,252	0,171	0,000	0,866	0,000
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutu	3,542	0,631	-0,705	1,912	0,089	0,000	0,959	0,000
Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri Alt Boyutu	3,643	0,609	-0,441	0,651	0,132	0,000	0,970	0,000
Kariyer Bilinci Alt Boyutu	4,257	0,589	-1,791	7,015	0,153	0,000	0,863	0,000
21. yy. Becerileri Genel Boyutu	3,897	0,491	-1,725	8,778	0,120	0,000	0,870	0,000
Kariyer Kararlılığı Genel Boyutu	3,342	0,479	-0,239	3,644	0,120	0,000	0,940	0,000
Yaşam Doyumu Genel Boyutu	2,807	0,840	-0,029	-0,181	0,071	0,000	0,987	0,000

Görüleceği üzere, her iki normallik testi sonucunda $p < 0.05$ olduğundan normal dağılımın sağlanmadığını belirten H_1 hipotezi kabul edilir. Korelasyon analizi için normal dağılım gerektiren pearson ilişki analizi yerine Kendall's tau-b ilişki analizi uygulanacaktır.

21.yy. alt boyutlarından bilgi ve teknoloji okuryazarlığı becerileri alt boyutu puan ortalaması $4,03 \pm 0,51$, eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri alt boyutu puan ortalaması $3,94 \pm 0,83$, girişimcilik ve inovasyon becerileri alt boyutu puan ortalaması $3,54 \pm 0,63$, sosyal sorumluluk ve liderlik becerileri alt boyutu puan ortalaması $3,64 \pm 0,60$ ve kariyer bilinci alt boyutu puan ortalaması $4,25 \pm 0,58$ olarak belirlenmiştir. 21. yy. becerileri genel puan ortalaması

3,89±0,49 olarak elde edilmiştir. Kariyer kararlılığı genel puan ortalaması 3,34±0,47 ve yaşam doyumu genel puan ortalaması 2,80±0,84 olarak elde edilmiştir.

Tablo 2. 21. Yüzyıl Becerileri ile Kariyer Kararlılığı İlişki Analizi

		Kariyer Kararlılığı Genel Boyutu
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri Alt Boyutu	r	0,208*
	p	0,000
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri Alt Boyutu	r	0,219*
	p	0,000
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutu	r	0,278*
	p	0,000
Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri Alt Boyutu	r	0,201*
	p	0,000
Kariyer Bilinci Alt Boyutu	r	0,264*
	p	0,001
21. Yüzyıl Becerileri Genel Boyutu	r	0,295*
	p	0,000

*0.05 için anlamlı ilişki

Kariyer kararlılığı genel boyutu ile bilgi ve teknoloji okuryazarlığı beceriler alt boyutu %20,8 ($r=0,208$, $p=0,000$) pozitif yönde anlamlı ilişkili, eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri %21,9 ($r=0,219$, $p=0,000$) pozitif yönde anlamlı ilişkili, girişimcilik ve inovasyon becerileri alt boyutu %27,8 ($r=0,278$, $p=0,000$) pozitif yönde anlamlı ilişkili, sosyal sorumluluk ve liderlik becerileri %20,1 ($r=0,201$, $p=0,000$) pozitif yönde anlamlı ilişkili, kariyer bilinci alt boyutu %26,4 ($r=0,264$, $p=0,001$) pozitif yönde anlamlı ilişkili ve 21. yüzyıl becerileri genel boyutu %29,5 ($r=0,295$, $p=0,000$) oranında pozitif yönde anlamlı ilişkilidir. Alt boyutlar içinde en yüksek ilişki girişimcilik ve inovasyon becerileri alt boyutu ile kariyer kararlılığı arasında elde edilmiştir.

Tablo 3. 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Yaşam Doymu İlişki Analizi

		Yaşam Doymu Genel Boyutu
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri Alt Boyutu	r	0,207*
	p	0,000
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri Alt Boyutu	r	0,216*
	p	0,000
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutu	r	0,255*
	p	0,000
Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri Alt Boyutu	r	0,187*
	p	0,000

Kariyer Bilinci Alt Boyutu	r	0,284*
	p	0,000
21. Yüzyıl Becerileri Genel Boyutu	r	0,338*
	p	0,000

*0.05 için anlamlı ilişki

Yaşam doyumu genel boyutu ile bilgi ve teknoloji okuryazarlığı beceriler alt boyutu %20,7 ($r=0,207$, $p=0,000$) pozitif yönde anlamlı ilişkili, eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri %21,6 ($r=0,216$, $p=0,000$) pozitif yönde anlamlı ilişkili, girişimcilik ve inovasyon becerileri alt boyutu %25,5 ($r=0,255$, $p=0,000$) pozitif yönde anlamlı ilişkili, sosyal sorumluluk ve liderlik becerileri alt boyutu %18,7 ($r=0,187$, $p=0,000$) pozitif yönde anlamlı ilişkili, kariyer bilinci alt boyutu %28,4 ($r=0,284$, $p=0,000$) pozitif yönde anlamlı ilişkili ve 21. yüzyıl becerileri genel boyutu %33,8 ($r=0,338$, $p=0,000$) oranında pozitif yönde anlamlı ilişkilidir. Alt boyutlar içinde en yüksek ilişki kariyer bilinci alt boyutu ile kariyer kararlılığı arasında elde edilmiştir.

Tablo 4. Kariyer Kararlılığı ve Yaşam Doyumu İlişkisi

		Yaşam Doyumu
Kariyer Kararlılığı	r	0,347*
	p	0,000

*0.05 için anlamlı ilişki

Kariyer kararlılığı ile yaşam doyumu %34,7 ($r=0,347$, $p=0,000$) oranında pozitif yönde anlamlı ilişkilidir.

Çalışmada 21. yy. becerilerinin (bağımsız değişken) kariyer kararlılığı ve yaşam doyumu boyutlarına (bağımlı değişkenler) etkisinin belirlenmesi amaçlı, regresyon analizi uygulanmıştır. Ayrıca 21. Yy. becerilerinin alt boyutları olan bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri, girişimcilik ve inovasyon becerileri, sosyal sorumluluk ve liderlik becerileri ve kariyer bilincinin kariyer kararlılığı ve yaşam doyumu üzerine etkileri regresyon analizi ile tahmin edilmiştir. Regresyon tahmin katsayılarının yorumlanabilir özellikte olması için t testi H_1 , F testi H_1 ve R^2 belirginlik katsayısı değerinin yüksek olması yanı sıra; hata payı normal dağılımlı olmalı, otokorelasyon bulunmamalı, heteroskedasite olmamalı gibi varsayımların da sağlanması gerekmektedir. Ancak bu koşullar altında katsayılar güvenilir ve yorumlanabilir özellikte olacaktır.

Tablo 5. 21.yy. Becerilerinin Kariyer Kararlılığına Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Standartlaştırılmamış		Standartlaştırılmış katsayı	t istatistiği	p
	β	Std. Hata	β		
Sabit	2.088	.123		16.906	.000*
21 yy. becerileri	.322	.031	.330	10.236	.000*
$R^2 = 0.357$ $F_{hesap} = 22.54$ $F_{anamlılık} = 0.000$, Harvey test (p) = 0.148, LM test (p) = 0.155					
Jarque-Bera (p)=0.271					

Bağımlı Değişken: Kariyer Kararlılığı *0.05 için anlamlı değişken

Tablo 5'teki regresyon denkleminde, 21.yy. becerileri kariyer kararlılığı üzerinde pozitif yönde (olumlu yönde) anlamlı ilişkili çıkmıştır ($p<0.05$). 21.yy becerileri kariyer kararlılığını R^2

=%35.7 açıklama gücüne sahiptir. 21.yy. becerileri 1 br. arttığında kariyer kararlılığı 0.330 br. artış gösterecektir. Böylece ana hipotez H_1 sağlanmıştır.

Bu tahmin sonuçları için hata paylarının normal dağılımlı olduğu (Jarque-Bera (p)=0.271), otokorelasyon bulunmadığı (LM test (p)= 0.155, homoskedasitenin sağlandığı (Harvey test (p) = 0.148) belirlenmiştir.

Tablo 6. 21.yy. Becerileri Alt Boyutlarının Kariyer Kararlılığına Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Standartlaştırılmamış		Standartlaştırılmış katsayı	t istatistiği	p
	β	Std. Hata	β		
Sabit	2.504	.142		17.617	.000*
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri	.145	.043	.157	3.344	.001*
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	.123	.019	.213	6.385	.000*
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri	.181	.030	.239	6.012	.000*
Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri	.104	.031	.132	3.306	.001*
Kariyer Bilinci	.178	.033	.219	5.313	.000*
$R^2 = 0.566$ $F_{hesap} = 27.19$ $F_{anlamlılık} = 0.000$, Harvey test (p) = 0.168, LM test (p)= 0.159 Jarque-Bera (p)=0.275					

Bağımlı Değişken: Kariyer Kararlılığı *0.05 için anlamlı değişken

Tablo 6'daki regresyon denkleminde, 21.yy becerileri alt boyutları kariyer kararlılığı üzerinde pozitif yönde (olumlu yönde) anlamlı ilişkili çıkmıştır (p<0.05). 21.yy. becerileri alt boyutları kariyer kararlılığını $R^2 = \%56.6$ açıklama gücüne sahiptir.

Bilgi ve teknoloji okuryazarlığı becerileri 1 br. arttığında kariyer kararlılığı 0.157 br. artış gösterecektir. Eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri 1 br. arttığında kariyer kararlılığı 0.213 br. artış gösterecektir. Girişimcilik ve inovasyon becerileri 1 br. arttığında kariyer kararlılığı 0.239 br. artış gösterecektir. Sosyal sorumluluk ve liderlik becerileri 1 br. arttığında kariyer kararlılığı 0.132 br. artış gösterecektir. Kariyer bilinci 1 br. arttığında kariyer kararlılığı 0.219 br. artış gösterecektir.

Katsayı büyüklüklerine göre, kariyer kararlılığı üzerinde en etkili alt boyutlar, kariyer bilinci ile girişimcilik ve inovasyon becerileri olmuştur.

Bu tahmin sonuçları için hata paylarının normal dağılımlı olduğu (Jarque-Bera (p)=0.275), otokorelasyon bulunmadığı (LM test (p)= 0.159), homoskedasitenin sağlandığı (Harvey test (p) = 0.168) belirlenmiştir.

Tablo 7. 21.yy. Becerilerinin Yaşam Doyumuna Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Standartlaştırılmamış		Standartlaştırılmış katsayı	t istatistiği	p
	β	Std. Hata	β		
Sabit	.628	.217		2.897	.004*
21 yy. becerileri	.559	.055	.327	10.126	.000*
R ² = 0.334 F _{hesap} =19.87 F _{anamlılık} =0.000, Harvey test (p) = 0.113, LM test (p)= 0.129 Jarque-Bera (p)=0.244					

Bağımlı Değişken: Yaşam Doyumu *0.05 için anlamlı değişken

Tablo 7'deki regresyon denkleminde, 21. yy. becerileri yaşam doyumunu üzerinde pozitif yönde (olumlu yönde) anlamlı ilişkili çıkmıştır (p<0.05). 21. Yy. becerileri, yaşam doyumunu R² =%33.4 açıklama gücüne sahiptir. 21.yy becerileri 1 br. arttığında yaşam doyumunu algısı 0.327 br. artış gösterecektir. Böylece ana hipotez H₂ sağlanmıştır.

Modelin varsayımları sınamaları için ilk olarak normallik varsayımı Jarque-Bera testi ile sınanmıştır ve p>0.05 olduğundan normal dağılımı belirten H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Otokorelasyon sınaması için LM testi uygulanmıştır ve p>0.05 olduğundan otokorelasyon bulunmadığını belirten H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Heteroskedasite probleminin sınanmasında Harvey testi uygulanmıştır ve p>0.05 olduğundan homoskedasiteyi belirten H₀ hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 8. 21.yy. Becerileri Alt Boyutlarının Yaşam Doyumuna Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Standartlaştırılmamış		Standartlaştırılmış katsayı	t istatistiği	p
	β	Std. Hata	β		
Sabit	.600	.251		2.390	.017*
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri	.206	.077	.127	2.676	.008*
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	.215	.052	.161	4.125	.000*
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri	.277	.062	.208	4.484	.000*
Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri	.124	.055	.090	2.240	.025*
Kariyer Bilinci	.398	.059	.279	6.740	.000*
R ² = 0.563 F _{hesap} =26.31 F _{anamlılık} =0.000, Harvey test (p) = 0.187, LM test (p)= 0.152 Jarque-Bera (p)=0.288					

Bağımlı Değişken: Yaşam Doyumu *0.05 için anlamlı değişken

Tablo 8'deki regresyon denkleminde, 21.yy. becerileri alt boyutları yaşam doyumunu üzerinde pozitif yönde (olumlu yönde) anlamlı ilişkili çıkmıştır (p<0.05). 21. Yy. becerileri alt boyutları yaşam doyumunu R² =%56.3 açıklama gücüne sahiptir.

Bilgi ve teknoloji okuryazarlığı becerileri 1 br. arttığında yaşam doyumunu algısı 0.127 br. artış gösterecektir. Eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri 1 br. arttığında yaşam doyumunu algısı 0.161 br. artış gösterecektir. Girişimcilik ve inovasyon becerileri 1 br. arttığında yaşam doyumunu algısı 0.208 br. artış gösterecektir. Sosyal sorumluluk ve liderlik becerileri 1 br. arttığında yaşam doyumunu algısı 0.090 br. artış gösterecektir. Kariyer bilinci 1 br. arttığında yaşam doyumunu algısı 0.279 br. artış gösterecektir.

Katsayı büyüklüklerine göre, yaşam doyumu üzerinde en etkili alt boyutlar, kariyer bilinci ile girişimcilik ve inovasyon becerileri olmuştur.

Bu tahmin sonuçları için hata paylarının normal dağılımlı olduğu (Jarque-Bera (p)=0.288), otokorelasyon bulunmadığı (LM test (p)= 0.152, homoskedasitenin sağlandığı (Harvey test (p) = 0.187) belirlenmiştir.

Tablo 9. Kariyer Kararlılığının Yaşam Doyumuna Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Standartlaştırılmamış		Standartlaştırılmış katsayı	t istatistiği	p
	β	Std. Hata	β		
Sabit	2.528	.474		5.333	.000*
Kariyer Kararlılığı	.375	.063	.350	5.946	.000*
R ² = 0.363 F _{hesap} =27.12 F _{anamlılık} =0.000, Harvey test (p) = 0.145, LM test (p)= 0.163 Jarque-Bera (p)=0.284					

Bağımlı Değişken: Yaşam doyumu *0.05 için anlamlı değişken

Tablo 9'daki regresyon denkleminde, kariyer kararlılığı yaşam doyumu üzerinde pozitif yönde (olumlu yönde) anlamlı ilişkili çıkmıştır (p<0.05). kariyer kararlılığı değişkeni yaşam doyumunu R² =%36.3 açıklama gücüne sahiptir. Kariyer kararlılığı 1 br. arttığında yaşam doyumu 0.350 br. artış gösterecektir. Böylece ana hipotez H₃ sağlanmıştır.

Bu tahmin sonuçları için hata paylarının normal dağılımlı olduğu (Jarque-Bera (p)=0.284), otokorelasyon bulunmadığı (LM test (p)= 0.163), homoskedasitenin sağlandığı (Harvey test (p) = 0.145) belirlenmiştir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinde 21. yüzyıl becerileri ile kariyer kararlılığı ve yaşam doyumu arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olup olmadığı ve 21. yüzyıl becerilerinin kariyer kararlılığı ve yaşam doyumuna etkisi incelenmiştir. Bununla birlikte, kariyer kararlılığı ve yaşam doyumu arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olup olmadığı ve kariyer kararlılığının yaşam doyumuna etkisi incelenmiştir.

İlişki analizleri sonucunda, kariyer kararlılığı genel boyutu ile 21. yüzyıl becerileri genel boyutu ve alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Yaşam doyumu genel boyutu ile 21. Yüzyıl becerileri genel boyutu ve alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkili tespit edilmiştir. Kariyer kararlılığı ve yaşam doyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Araştırma sonucuna göre 21. yüzyıl becerileri yaşam doyumunu anlamlı düzeyde olumlu etkilemektedir. 21. yüzyıl becerileri, yaşam doyumunu R² =%33.4 açıklama gücüne sahiptir. 21. yüzyıl becerileri alt boyutları yaşam doyumunu anlamlı düzeyde olumlu etkilemektedir. 21. yüzyıl becerileri alt boyutları yaşam doyumunu R² =%56.3 açıklama gücüne sahiptir. 21. yüzyıl becerilerinin kariyer kararlılığını pozitif yönde anlamlı düzeyde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. 21. yüzyıl becerileri kariyer kararlılığını R² =%35.7 açıklama gücüne sahiptir. 21. yüzyıl becerileri alt boyutları kariyer kararlılığını pozitif yönde anlamlı düzeyde etkilemektedir. 21. yüzyıl becerileri alt boyutları kariyer kararlılığını R² =%56.6 açıklama gücüne sahiptir. Kariyer kararlılığı, yaşam doyumunu pozitif yönde anlamlı düzeyde etkilemektedir. Kariyer kararlılığı, yaşam doyumunu R² =%36.3 açıklama gücüne sahiptir.

Elde edilen tüm bu sonuçlara genel olarak bakıldığında 21. yüzyıl becerilerinin kariyer kararlılığını ve yaşam doyumunu olumlu etkilediği görülmektedir. Ayrıca, kariyer kararlılığının yaşam doyumunu olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bireyin yaşamının önemli bir kısmını oluşturan kariyer ile ilgili durumların olumlu olması yaşam doyumunu olumlu etkilemektedir. Doğru kariyer kararı verebilme konusunda yeterli becerilere sahip olduğuna dair inancın yüksek olması, verdiği mesleki kararın sonuçlarıyla ilgili olumlu beklentilerin olması, kariyer sürecinde yaşayacağı olumsuzluklarla baş edebilme gücü ve kariyer sürecinde proaktif rol alması üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarını olumlu etkilemektedir (Ertekin, 2021; Kara ve Bilgili, 2019; Kırdök ve Alibekiroğlu, 2016; Şen-Baz, 2019; Yılmaz vd., 2020).

Üniversite öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerinin artırılması kariyer kararlılıklarının ve yaşam doyumlarının artmasını sağlayacaktır. Ayrıca, kariyer kararlılığı artan öğrencilerin yaşam doyumları da yükselecektir. 21. yüzyıl becerileri gelişmiş bireyler verdikleri kariyer kararından emin olarak kariyerinde sağlam adımlarla ilerleyecek, kariyerleri ile ilgili kafa karışıklığı yaşamadığı için seçtiği meslekte kendini nasıl geliştireceğine odaklanabilecek, kendini geliştirebileceği fırsatları optimum düzeyde değerlendirebilecek ve böylece hem kariyerinde başarılı olacak hem de yüksek iş doyumuna sahip olacaktır.

İnsanların yaşamlarının önemli bir kısmını geçirdikleri iş ortamında yaşadıkları olumlu ve olumsuz deneyimler iş dışındaki diğer yaşam alanlarını da etkilemektedir. İş ve yaşam yap-boz parçaları gibi iç içe geçmiş kavramlardır. İş doyumunu yüksek olan bireylerin yaşam doyumunu da yüksek olmaktadır (Dikmen, 1995).

21. yüzyıl becerileri gelişmiş olan bireyler yaşam kalitesini artıracak bilgilere ve fırsatlara kolaylıkla ulaşabilir, eleştirel düşünerek ve ihtiyaç duyduğu bilgileri doğru kaynaklardan elde ederek ileride pişman olmayacağı mantıklı ve bilinçli kararlar verebilir, iletişim becerileri gelişmiş olduğu için yeterince sosyal desteğe sahip olabilir, kendini geliştirebileceği fırsatları iyi değerlendirebilir, karşılaştığı problemler için uygun ve inovatif çözümler üretebilir. Tüm bu özellikler bireyin hedeflerine ulaşmasını kolaylaştıracak ve yaşamından memnun olma düzeyini arttıracaktır.

Alan Çalışmalarına Yönelik Öneriler

1. 21. Yüzyıl becerilerinin kariyer kararlılığını ve yaşam doyumunu olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Kariyer kararlılığını ve yaşam doyumunu artırmak için hazırlanacak müdahale programlarında bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözüme, girişimcilik ve inovasyon, sosyal sorumluluk ve liderlik becerileri ve kariyer bilincini geliştirecek içeriklere yer verilebilir. Bu beceriler küçük yaşlardan itibaren geliştiği için tüm eğitim kademelerindeki eğitim programlarına dâhil edilebilir. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışmanlık servisleri tarafından bu becerileri geliştirecek grup rehberliği çalışmaları planlanabilir. Ayrıca tüm derslerin müfredatına entegre edilebilir.
2. Araştırma sonuçları kariyer bilincinin kariyer kararlılığını ve yaşam doyumunu olumlu etkilediğini göstermiştir. Ayrıca kariyer kararlılığının yaşam doyumunu olumlu etkilediği saptanmıştır. Kariyer gelişimi küçük yaşlardan itibaren başlar. Bireyin kendine uygun mesleği seçebilmesi için her eğitim seviyesinde okul psikolojik danışmanları tarafından mesleki rehberlik uygulanabilir. Öğrencilerin kariyer bilincini geliştirecek ve kariyer kararı için ihtiyacı olan bilgiye ulaşmasını sağlayacak bilgilendirici seminer, kongre, eğitim, kariyer günleri vb. faaliyetler her eğitim seviyesinde uygulanabilir. Üniversitelerin kariyer merkezleri öğrencilere mesleki kariyerleri ile ilgili bilgilendirici seminer, kongre, panel, sempozyum vb. faaliyetler düzenleyebilir, çalışma ortamını deneyimleyebilecekleri staj vb. imkanlar sunarak kariyer bilinçlerini ve kariyer kararlılıklarını artırabilirler.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Araştırma verileri sadece İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa öğrencilerinden elde edilmiştir. Sonuçların daha genellenebilir olması için araştırma, ülkemizin farklı illerindeki farklı üniversiteleri de dâhil edilerek daha geniş örneklem gruplarıyla gerçekleştirilebilir.
2. Bu çalışma verileri üniversite öğrencilerinden elde edilmiştir. Araştırmada ilişkisi incelenen değişkenler farklı eğitim seviyelerinde (ortaokul-lise-lisansüstü) tekrarlanarak eğitim sistemine katkı sağlayacak daha kapsayıcı sonuçlar elde edilebilir.
3. Bu araştırma Türkiye örnekleminde gerçekleştirilmiştir. Çalışma farklı ülkelerde farklı örneklem gruplarında uygulanıp karşılaştırılarak literatüre katkı sağlayacak evrensel nitelikte sonuçlara ulaşılabilir.
4. 21. Yüzyıl becerileri, kariyer kararlılığı ve yaşam doyumu ilişkisinin bireylerin farklı gelişim dönemleri boyunca nasıl bir değişimden geçtiğini anlamak için boylamsal çalışmalar yapılabilir.
5. Kariyer kararlılığı üzerinde en etkili 21. Yüzyıl becerileri alt boyutlarının kariyer bilinci ile girişimcilik ve inovasyon becerileri olduğu görülmüştür. Bu farka neden olan aracı değişkenler araştırma konusu olabilir.
6. Yaşam doyumu üzerinde en etkili 21. Yüzyıl becerileri alt boyutlarının kariyer bilinci ile girişimcilik ve inovasyon becerileri olduğu görülmüştür. Bu farka sebep olan aracı değişkenler araştırma konusu olabilir.
7. Araştırmada kullanılan 21. Yüzyıl becerileri ölçeği sekiz beceriyi ölçmektedir. Pek çok kurum 21. Yüzyıl becerilerini tanımlarken farklı becerilere vurgu yapmıştır. Araştırmada incelenen değişkenler arası ilişki, farklı 21. yüzyıl envanterleri kullanılarak ileriki araştırmalara konu olabilir. Böylece değişkenler arası ilişki daha doğru yorumlanabilir.

REFERENCES

- AACU, 2007, College learning for the new global century, <http://faculty.catawba.edu/jmbitzer/GlobalCentury.pdf>, [Ziyaret Tarihi: 9 Aralık 2022].
- Ak, S., 2019, *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımının Yalnızlık, Yaşam Doyumu Ve Algılanan Sosyal Destek İle İlişkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akçakanat, T. ve Uzunbacak, H. H., 2019, Kariyer Kararlılığı Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması, İktisadi İdari Ve Siyasal Araştırmalar Dergisi, 4 (9), 159-170.
- Akıncı, A. Y. (2022). Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Yirmi Birinci Yüzyıl Becerileri ve Kariyer Kaygısı, Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, 8 (57), 1338-1345.
- Alibekiroğlu, P. B. , Akbaş, T. , Bulut Ateş, F. ve Kırdök, O., 2018, Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumu ile Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkide Öz Anlayışın Aracı Etkisi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 27 (2), 1-17.
- Altun, B., 2021, *21.yüzyıl becerilerinin Z kuşağı üniversite öğrencilerinin kariyer planlamasına ve teknoloji yönelimlerine etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Anagün, Ş. S. , Atalay, N. , Kılıç, Z. ve Yaşar, S., 2016, Öğretmen Adaylarına Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlilik Algıları Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlilik Çalışması, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 40, 160-175.

- Appleton, S. ve Song, L., 2008, Life Satisfaction in Urban China: Components and Determinants, *World Development*, 36 (11), 2325– 2340.
- Arslan, A., 2019, Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumu ile Ölüm Kaygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 113-129.
- Arslan, Ü. ve Uyar Bayraktar B., 2020, Do career decidedness and career distress influence psychological and subjective wellbeing? The mediating role of mindfulness, *International Journal of Contemporary Educational Research*, 7 (2), 271-280.
- Arslan, Ü., 2022, Relation between Career Decidedness and Subjective Wellbeing in University Students: Does Hope Mediate the Link?, *Participatory Educational Research*, 9 (2), 103-117.
- Bi, S., Stevens, G. W., Maes, M., Boer, M., Delaruelle, K., Eriksson, C., ... ve Finkenauer, C., 2021, Perceived social support from different sources and adolescent life satisfaction across 42 countries/regions: The moderating role of national-level generalized trust, *Journal of Youth and Adolescence*, 50 (7), 1384-1409.
- Büyükgöze-Kavas, A., 2012, Kariyer Karar Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (38), 159-168.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., 2012, Bilimsel Araştırma Yöntemleri (13. Baskı), Pegem Akademi, Ankara.
- Çelenk, E., 2020, *Sosyal medya kullanımı ile yaşam doyumu arasındaki ilişki: Sakarya Üniversitesi örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetinceli, K. ve Tüzün, P., 2022, Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı, Yaşam Doyumu ve Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişki, *Current Perspectives in Social Sciences*, 26 (1), 21-30.
- Çevik, M. ve Şentürk, C., 2019, Multidimensional 21st century skills scale: Validity and reliability study, *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 14 (1), 11-28.
- Cheung, R. Y. ve Lau, E. N. S., 2021, Is mindfulness linked to life satisfaction? Testing savoring positive experiences and gratitude as mediators, *Frontiers in psychology*, 12, 591103.
- Çiçek, E., 2021, *Problemlili internet kullanımı, psikolojik esneklik süreçleri ve yaşam doyumu ilişkisi*, Yüksek lisans tezi, İbn Haldun Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Çöp, S., 2020, Kariyer Stresinin Kariyer Kararlılığı Üzerindeki Etkisinde Sosyal Ağ Desteginin Aracılık Rolü: Gastronomi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 3 (10), 835-856.
- Dağlı, A. Baysal, N., 2016, Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (59), 1250-1262.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S., 1985, The Satisfaction With Life Scale, *Journal of Personality Assessment*, 49 (1), 71–75.
- Dikmen, A. A., 1995, İş Doyumu Ve Yaşam Doyumu İlişkisi, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 50 (3), 115-140.
- Ding, S., Shi, W., Ding, L., Chen, Y., Dai, J., Yuan, H. ve Zhou, G., 2022, The relationship between life events, life satisfaction, and coping style of college students, *Psychology, Health & Medicine*, 1-12.
- Durak, İ., 2021, Psikolojik Sağlık İle Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Öz Yeterliliğin Aracı Etkisi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (78), 1175-1190.

- Düzgüner, T. T., Karabulut, H. ve Kariper, A., 2022, 21. Yüzyıl Becerileri İle İlgili Yapılmış Olan Çalışmaların İncelenmesi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12 (1), 179-199.
- Elkin, N., 2017, Bir vakıf üniversitesinin sağlık bilimleri yüksekokulu öğrencilerinin genel yaşam doyumu düzeyleri ve ilişkili faktörler, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, (2), 123-141.
- Ertekin, A. B., 2021, Kariyer Adanmışlığı İle Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23 (3), 128-141.
- European Commission, 2007, *Key competences for lifelong learning European reference Framework*, file:///C:/Users/90507/Downloads/key%20competences%20for%20lifelong%20learning-gp_eudor_WEB_NC7807312ENC_002.pdf, [Ziyaret Tarihi: 19 Aralık 2022].
- Fearon, C., Nachmias, S., McLaughlin, H. ve Jackson, S., 2016, Personal values, social capital, and higher education student career decidedness: a new “protean” informed model, *Studies in Higher Education*, 43 (2), 269–291.
- Glaize, D. L. ve Myrick, R. D., 1984, Interpersonal Groups or Computers? A Study of Career Maturity and Career Decidedness, *Vocational Guidance Quarterly*, 32 (3), 168–176.
- Gordon, V. N., 1998, Career decidedness types: A literature review, *The Career Development Quarterly*, 46 (4), 386-403.
- GREENHAUS, Jeffrey ve Gerard A. CALLANAN, (2006), *Encyclopedia of Career Development*, Thousand Oaks: Sage Publications
- Greenhill, V., 2010, 21st Century Knowledge and Skills in Educator Preparation, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED519336.pdf>, [Ziyaret Tarihi: 4 Aralık 2022].
- Gundogan, S., 2021, The mediator role of the fear of COVID-19 in the relationship between psychological resilience and life satisfaction, *Current Psychology*, 40(12), 6291-6299.
- Gürsoy, Ü., 2009, Üniversite Öğrencilerinin Gestalt Temas Biçimleri İle Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Harari, Y. N., 2018, 21.yüzyıl için 21 ders (S. Siral, Çev.), Kolektif Kitap, İstanbul.
- Hirschi, A. ve Valero, D., 2017, Chance events and career decidedness: Latent profiles in relation to work motivation, *The Career Development Quarterly*, 65 (1), 2–15.
- Hirschi, A., 2011, Vocational identity as a mediator of the relationship between core self-evaluations and life and job satisfaction, *Applied Psychology: An International Review*, 60 (4), 622–644.
- Himmetoğlu, A. ve Ayhan, A., 2021, Sosyal Medya Kullanım Motivasyonu, Boş Zaman Doyumu Ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Akdeniz Üniversitesi Örneği, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 1141-1174.
- Huang, Z., Zhang, L., Wang, J., Xu, L., Wang, T., Tang, Y., ... ve Lu, H., 2022, Family function and life satisfaction of postgraduate medical students during the COVID-19 pandemic: the mediating role of meaning in life and depression, *Heliyon*, 8 (4), e09282.
- Işık, E., 2014, Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş, Üniversiteye Uyum, Kaygı ve Depresyon Düzeylerinin Kariyer Karar Düzeylerine göre İncelenmesi, *Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi*, 24-26 Nisan 2014 İstanbul, 1-12.

- Jarden, R. J., Joshanloo, M., Weijers, D., Sandham, M. H. ve Jarden, A. J., 2022, Predictors of life satisfaction in New Zealand: Analysis of a national dataset, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19 (9), 5612.
- Jiang, Z., Hu, X., Wang, Z. ve Jiang, X., 2015, Career Decision Self-Efficacy and Life Satisfaction in China: An Empirical Analysis, *Social Indicators Research*, 132 (1), 137–154.
- Jovanović, V. ve Joshanloo, M., 2022, The contribution of positive and negative affect to life satisfaction across age, *Applied Research in Quality of Life*, 17 (2), 511-524.
- Kabasakal, Z. ve Girli, A., 2012, Üniversite öğrencilerinin kadına yönelik şiddet hakkındaki görüşlerinin, deneyimlerinin bazı değişkenler ve yaşam doyumu ile ilişkisi (DEÜ Buca Eğitim Fakültesi örneği), *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (2), 105-123.
- Kamisah O., & Neelavany M. (2010). Setting new learning targets for the 21st century science education in Malaysia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2, 3737–3741.
- Kara, A. ve Bilgili, H., 2019, *Yaşam Doyumu Psikolojik Danışman Adaylarının Kariyer Uyumluluklarını Etkiler Mi?*, 21. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Tam Metin Kitabı, İçinde: Hamarta, E. (ed.) Türk PDR Derneği Yayınları, Ankara, ISBN: 978-605-80653-6-9, 97-101.
- Karaköse, H. B., 2019, *Üniversite öğrencilerindeki akıllı telefon bağımlılığının yaşam doyumu ve depresyon açısından incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakulak, L. Ş., 2017, *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Geleceğe Karşı Belirsizlik Ve Kaygı Düzeylerinin Yaşam Doyumları Üzerindeki Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi (24. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kelly, K. R. ve Pulver, C. A., 2003, Refining Measurement of Career Indecision Types: A Validity Study, *Journal of Counseling & Development*, 81(4), 445–454.
- Khatiwada, J., Muzembo, B. A., Wada, K. ve Ikeda, S., 2021, The effect of perceived social support on psychological distress and life satisfaction among Nepalese migrants in Japan, *Plos one*, 16 (2), e0246271.
- Kim, Y., 2022, The Mediating Effect of Family Function on the Relationship between Depression and Life Satisfaction of Bereaved Older Women, *Journal of Convergence for Information Technology*, 12 (3), 259-269.
- Kırdök, O. ve Alibekiroğlu, P. B., 2016, Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Doğum Sırası Ve Yaşam Doyumunun Kariyer Kararı Yetkinlik Beklentisini Yordama Gücünün İncelenmesi, *Journal of International Social Research*, 9 (47), 497-503.
- Konate, A. D., 2022, *Meslek lisesi öğrencilerinin 21. yy becerileri ve umut düzeylerinin kariyer karar verme güçlüğü ile ilişkisinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koyuncuoglu, Ö., 2021, An Investigation of Academic Motivation and Career Decidedness among University Students, *International Journal of Research in Education and Science*, 7 (1), 125-143.
- Lee, A. Z. C. ve How, P. K. (2023). The Relationship between Perceived Social Support and Life Satisfaction among Undergraduate Students in a Private University, *Kuala Lumpur, Relationship between Perceived Social Support and Life Satisfaction*.

- Leelakulthanit, O., 2018, The impact of 21st century skills on the life satisfaction of the general public, *Journal of Applied Economic Sciences (JAES)*, 13 (61), 2064-2075.
- Li, H., Ngo, H. ve Cheung, F., 2019, Linking protean career orientation and career decidedness: The mediating role of career decision self-efficacy, *Journal of Vocational Behavior*, 115, 103322.
- Liu, B. ve Fu, S., 2022, Perceived poverty and life satisfaction in college students with impoverished backgrounds: The mediating role of self-esteem, *Psychology Research and Behavior Management*, 327-337.
- Lounsbury, J. W., Tatum, H. E., Chambers, W., Owens, K. S. ve Gibson, L. W., 1999, An investigation of career decidedness in relation to "Big Five" personality constructs and life satisfaction, *College Student Journal*, 33 (4), 646–652.
- Marttila, E., Koivula, A. ve Räsänen, P., 2021, Does excessive social media use decrease subjective well-being? A longitudinal analysis of the relationship between problematic use, loneliness and life satisfaction, *Telematics and Informatics*, 59, 101556.
- McNaughton-Cassill, M. E., Lopez, S., Knight, C., Perrotte, J., Mireles, N., Cassill, C. K., ... ve Cassill, A., 2021, Social Support, Coping, Life Satisfaction, and Academic Success Among College Students, *Psi Chi Journal of Psychological Research*, 26 (2), 150-156.
- Merdan, E., 2021, Eysenck'in Kişiliğin ve Sosyal Zekânın Kariyer Kararlılığı Üzerindeki Rolünün İncelenmesi, 3rd Proceedings e-Book, 24-25 Aralık 2021 Ukraine, NCM Publishing House, ISBN: 978-605-73822-0-7, 266-276.
- Meyer, S., Grob, A. ve Gerber, M., 2021, No fun, no gain: The stress-buffering effect of physical activity on life satisfaction depends on adolescents' intrinsic motivation, *Psychology of Sport and Exercise*, 56, 102004.
- NCREL ve Metiri Group, 2003, EnGauge 21st century skills: Literacy in digital age, https://www.cwasd.k12.wi.us/highschl/newsfile1062_1.pdf, [Ziyaret Tarihi: 5 Ocak 2023].
- Nedim Bal, P. ve Gülcan, A., 2014, Genç Yetişkinlerde İyimsizliğin Mutluluk Ve Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, *Asya Öğretim Dergisi*, 2 (1), 41-52.
- Neugarten, B.J., Havighurst, R.J. ve Tobin, S.S., 1961, The Measurement of Life Satisfaction, *Journal of Gerontology*, 16, 134-143.
- Partnership for 21st Century Learning, 2019, *Framework For 21st Century Learning Definitions*, http://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_Framework_Definition_sBfK.pdf, [Ziyaret Tarihi: 13 Aralık 2022].
- Parvizi, G. ve Özabacı, N., 2022, Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluş ve Yaşam Doyumlarının Yordayıcısı Olarak Bilişsel Esnekliğin Rolü, *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13 (1), 65-81.
- Pavot, W. ve Diener, E., 1993, Review of the Satisfaction With Life Scale, *Psychological Assessment*, 5 (2), 164–172.
- Pedišić, Ž., Greblo, Z., Phongsavan, P., Milton, K. ve Bauman, A. E., 2015, Are total, intensity-and domain-specific physical activity levels associated with life satisfaction among university students?, *PloS one*, 10 (2), e0118137.
- Restubog, S. L. D., Florentino, A. R. ve Garcia, P. R. J. M., 2010, The mediating roles of career self-efficacy and career decidedness in the relationship between contextual support and persistence, *Journal of vocational behavior*, 77 (2), 186-195.

- Sarı, S. V., Yazıcı, H. ve Şahin, M., 2017, Kariyer Araştırma Öz-yeterliliği Ölçeği-Türkçe (KAÖYÖ-T): Türkçeye Uyarlama Çalışması, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25 (5), 1715-1728.
- Şen-Baz, D., 2019, Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunu Yordamada Kariyer Kararı Öz-Yeterliliği ve Umudun Rolünün İncelenmesi, *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2 (2), 144-165.
- Tahoona, R., 2021, Effects of test anxiety, distance education on general anxiety and life satisfaction of university students, *Psycho-Educational Research Reviews*, 10 (1), 107-117.
- Taskin, B. ve Ok, C., 2022, Impact of Digital Literacy and Problematic Smartphone Use on Life Satisfaction: Comparing Pre-and Post-COVID-19 Pandemic, *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*, 12 (9), 1311-1322.
- Tavakoly Sany, S. B., Aman, N., Jangi, F., Lael-Monfared, E., Tehrani, H. ve Jafari, A., 2021, Quality of life and life satisfaction among university students: Exploring, subjective norms, general health, optimism, and attitude as potential mediators. *Journal of American College Health*, 1–8.
- Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, 2015, *Resmi Gazete (Sayı: 29581)*, https://www.myk.gov.tr/images/articles/editor/130116/TYC_tebliğ_2.pdf, [Ziyaret Tarihi: 2 Ocak 2023].
- Uluyol, Ç. ve Eryılmaz, S., 2015, 21. Yüzyıl Becerileri Işığında FATİH Projesi Değerlendirmesi, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35 (2), 209-229.
- Uthayakumar, R., Schimmack, U., Hartung, P. J. ve Rogers, J. R., 2010, Career decidedness as a predictor of subjective well-being, *Journal of Vocational Behavior*, 77 (2), 196-204.
- Vautero, J., Taveira, M. D. C., Silva, A. D. ve Fouad, N. A., 2021, Family influence on academic and life satisfaction: A social cognitive perspective, *Journal of Career Development*, 48 (6), 817-830.
- Veenhoven, R., 1996, Happy life-expectancy, *Social Indicators Research*, 39 (1), 1–58.
- Yaşar, O. ve Sunay, H., 2020, Career Decidedness of College Students, *OPUS International Journal of Society Researches*, 15 (23), 1614-1624.
- Yelpaze, İ. ve Yakar, L., 2019, Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu ve bilişsel esnekliklerinin incelenmesi, *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 9 (54), 913-935.
- Yeşilyaprak, B., 2012, Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığına giriş, *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı kuramdan uygulamaya*, İçinde: Yeşilyaprak, B. (ed.), Bölüm 1 Pegem Akademi, Ankara, 1-41.
- Yılmaz, İ., Dündar, A. ve Atli, A., 2020, Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Mesleki Sonuç Beklentisi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7 (13), 68-77.